

Άννα Διαμαντοπούλου
Επίτροπος της Ε.Ε. αρμόδια για θέματα απασχόλησης και κοινωνικών υποθέσεων

Κύριε Υπουργέ, Κυρίες και Κύριοι,

Χαίρομαι που βρίσκομαι σε αυτήν την παγκόσμια συγκέντρωση ανθρώπων που ενδιαφέρονται και ασχολούνται με τα θέματα υγιεινής και ασφάλειας.

Θα ήθελα να συγχαρώ το Ελληνικό Ινστιτούτο Υγιεινής και Ασφάλειας της Εργασίας καθώς και το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων της Ελληνικής Δημοκρατίας, για την πρωτοβουλία αυτή να διοργανώσουν στο πλαίσιο της Ελληνικής Προεδρίας στην Ε.Ε ένα συνέδριο παγκόσμιου ενδιαφέροντος. Και αυτό γιατί τα θέματα υγιεινής και ασφάλειας έχουν σαφώς μια παγκόσμια διάσταση και δεν μπορούν να αντιμετωπιστούν απλά σαν μια ευρωπαϊκή ή εθνική πολιτική διότι στον πυρήνα της ανάλυσης της ασφάλειας και της υγιεινής υπάρχουν δύο βασικές οπτικές γωνίες. Η μια που αφορά τους εργαζόμενους - στην περίπτωση αυτή είναι θέμα των βασικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων όπως καταγράφονται στην χάρτα των θεμελιωδών δικαιωμάτων στο άρθρο 31 -και η άλλη οπτική γωνία είναι αυτή της ανταγωνιστικότητας - γιατί η εφαρμογή της υγιεινής και ασφάλειας μερικώς σημαίνει πρόβλημα ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων σε παγκόσμιο επίπεδο. Για τον λόγο αυτό πολλές φορές υπάρχει αυτή η σύγκρουση ανάμεσα στον επιχειρηματικό κόσμο και στον νομοθέτη, όσον αφορά τα θέματα υγιεινής και ασφάλειας. Μια σύγκρουση που την έχω ζήσει πολύ έντονα αυτά τα χρόνια σε Ευρωπαϊκό επίπεδο. Μια σειρά οδηγιών που αφορούν την υγιεινή και την ασφάλεια συνάντησαν σφοδρότατη πολεμική.

Η συνάντησή σας αυτή επικεντρώνεται σε θέματα της χημικής βιομηχανίας, μιας βιομηχανίας που είναι η μεγαλύτερη στον κόσμο και της οποίας αναλογεί το 30% της παραγωγής ανά τον κόσμο. Το 1978 παρήγαγε πλεόνασμα ύψους 41 δισεκατομμύρια € και είναι επομένως μια από τις πιο σημαντικές δραστηριότητες στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Απασχολεί σε επίπεδο Ευρώπης 1,7 εκατομμύρια άτομα και εξαρτώνται έμμεσα 3 εκατομμύρια θέσεις εργασίας.

Οι χημικές ουσίες είναι απαραίτητες στην σύγχρονη κοινωνία για ένα πάρα πολύ μεγάλο φάσμα προϊόντων: από τα τρόφιμα και τα φάρμακα μέχρι τα κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα και τα αυτοκίνητα. Είναι σαφές ότι η χημική βιομηχανία στο σύνολο της συνεισφέρει στην οικονομική και στην κοινωνική ευμάρεια των πολιτών μας μέσω του εμπορίου και της απασχόλησης. Γνωρίζουμε, βεβαίως, ότι οι χημικές ουσίες έχουν επικίνδυνες επιπτώσεις. Τριάντα δύο εκατομμύρια εργαζόμενοι της Ευρωπαϊκής Ένωσης εκτίθενται στους καρκινογόνους παράγοντες. Οι καρκίνοι, το άσθμα και τα νευροψυχιατρικά προβλήματα είναι μερικές από τις ασθένειες που μπορούν να προκληθούν από τις 100.000 χημικές ουσίες και βιολογικούς παράγοντες που διακινούνται στην αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι επικίνδυνες αυτές ουσίες είναι υπεύθυνες για τριακόσιες πενήντα εκατομμύρια ημέρες που χάνονται λόγω επαγγελματικών ασθενειών στην Ευρώπη καθώς και για τις επαγγελματικές ασθένειες από τις οποίες πάσχουν επτά εκατομμύρια άτομα.

Άτομα που εκτίθενται σε επικίνδυνες χημικές ουσίες ακόμα και όταν η εργασία τους είναι εκτός της χημικής βιομηχανίας.

Συνήθως όταν αναφερόμαστε σε προβλήματα υγιεινής και ασφάλειας λόγω χημικών ουσιών, πολύ εύκολα για την κοινή γνώμη υπάρχει αναφορά στα χημικά εργοστάσια, στις χημικές βιομηχανίες ή στις επιχειρήσεις που έμμεσα ασχολούνται με την παραγωγή χημικών. Η πραγματικότητα όμως είναι ότι οι χημικές ουσίες επηρεάζουν ένα πολύ μεγάλο φάσμα επαγγελματιών που τα συναντούμε στην καθημερινή μας ζωή. Αρκεί να πούμε ότι στο θέμα των κομμωτριών, μια στις δέκα αλλάζουν επάγγελμα επειδή έχουν προβλήματα υγείας λόγω της έκθεσης τους σε ουσίες οι οποίες δημιουργούν προβλήματα.

Σε πρόσφατη μελέτη στην Γερμανία προέκυψε ότι τα 2/3 του άσθματος προκαλούνται σε αρτοποιούς λόγω της έκθεσης τους στην σκόνη του αλευριού. Βεβαίως ένα πολύ μεγάλο μέρος του προβλήματος αφορά τους γεωργούς, οι οποίοι χρησιμοποιούν φυτοφάρμακα, απορρυπαντικά και αντιμικροβιακή σκόνη. Ένα μεγάλο μέρος του προβλήματος αφορά τους ελαιοχρωματιστές ή γενικότερα αυτούς που δουλεύουν στις κατασκευές και χρησιμοποιούν ευρέως διαλύτες και χρώματα. Άρα το φάσμα των εργαζομένων που εκτίθενται, είναι πράγματι πολύ μεγάλο.

Η κατάσταση σήμερα, όπως προκύπτει μέσα από την στατιστική και την δουλειά που γίνεται από το Ινστιτούτο της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο Bilbao είναι αρκετά δύσκολη. Το 22 % των εργαζομένων εισπνέουν καπνούς και ατμούς τουλάχιστον για το ¼ του χρόνου απασχόλησης τους. Τα 2/3 των 300.000 χημικών ουσιών που χρησιμοποιούνται στην Ευρωπαϊκή Ένωση δεν έχουν υποβληθεί σε συστηματικές τοξικολογικές δοκιμές. Βεβαίως, ξέρετε πολύ καλύτερα σε αυτό το συνέδριο αφού συμμετέχουν και άνθρωποι που δουλεύουν χρόνια τις στατιστικές, ότι κάθε αριθμός δεν κάνει πλήρη αποτύπωση της πραγματικότητας και μπορεί κάθε φορά να αναλυθεί με ένα διαφορετικό τρόπο.

Είναι όμως σίγουρο ότι υπάρχει ένα μεγάλο πρόβλημα στον τομέα αυτό, αφορά ένα πολύ μεγάλο αριθμό εργαζομένων και η αντιμετώπιση του πρέπει να είναι άμεση και προσεκτική γιατί είναι βέβαιο ότι αφορά και την ανταγωνιστικότητα, έναν από τους πιο σημαντικούς στόχους στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Υπάρχει σημαντική νομοθεσία στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Νομοθεσία της οποίας εάν η εφαρμογή ήταν επιτυχής, θα είχαμε πολύ θετικά αποτελέσματα. Το μεγαλύτερο όμως πρόβλημα επικεντρώνεται στην εφαρμογή αυτής της νομοθεσίας. Μια πρόσφατη μελέτη δείχνει ότι μόνο το 12% των εταιριών συμμορφώνονται με τους κανονισμούς για την πρόληψη των κινδύνων που προέρχονται από ουσίες με γνωστούς τοξικολογικούς κινδύνους. Την ίδια στιγμή εάν σκεφτούμε ότι οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις αντιπροσωπεύουν έναν πολύ μεγάλο αριθμό, αποτελούν μάλιστα το 96% του συνόλου των επιχειρήσεων και ότι απασχολούν ένα σημαντικό αριθμό εργαζομένων, διαπιστώνουμε ότι οι μικρομεσαίες αυτές επιχειρήσεις δεν έχουν σχεδόν καθόλου ή ελάχιστη τοξικολογική εμπειρογνωμοσύνη.

Βεβαίως το θέμα αφορά, όπως με μεγάλη ένταση τόνισε ο Υπουργός, τον ανθρώπινο πόνο, τα ανθρώπινα προβλήματα, αφορά την εφαρμογή των συμβάσεων για τα ανθρώπινα θεμελιώδη δικαιώματα αλλά την ίδια στιγμή υπάρχει και ένα τεράστιο οικονομικό κόστος που προκύπτει από την μη εφαρμογή της νομοθεσίας, τη μη συμμόρφωση με τα standards. Από τις μελέτες προκύπτει ότι οι τραυματισμοί και οι αναρρωτικές άδειες επιφέρουν ένα τεράστιο κόστος στις επιχειρήσεις. Εκτιμάται ότι

το 4% του Παγκόσμιου Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος χάνεται σε ατυχήματα και σε ασθένειες που συνδέονται με την εργασία. Ωστόσο οι περισσότεροι από αυτούς τους τραυματισμούς ή και τους θανάτους καθώς και ένα μεγάλο μέρος των δεινών, μπορούν να αποφευχθούν, χωρίς να κάνουμε πάλι αναφορά στο τεράστιο οικονομικό κόστος.

Οι τραυματισμοί και οι ασθένειες δεν μπορούν να είναι μέρος της εργασίας. Κατά την διάρκεια της εργασίας τα ατυχήματα δεν συμβαίνουν έτσι απλά ή δεν συμβαίνουν τυχαία, προκαλούνται. Για παράδειγμα ο καρκίνος ο οποίος ευθύνεται για το 1/3 των θανάτων που συνδέονται με την εργασία, προκαλείται από αμίαντο ή από άλλες καρκινογόνες σκόνης και χημικές ουσίες καθώς και από την ιοντίζουσα ακτινοβολία.

Ασθένειες που σχετίζονται με το κυκλοφοριακό και ευθύνονται σχεδόν για το ¼ των σχετικών θανάτων, έχουν τη βάση τους σε ουσίες που σχετίζονται με ορισμένους τύπους χημικών ουσιών στην εργασία. Αυτές οι αιτίες μπορούν να αντιμετωπιστούν και τα δεινά να προληφθούν.

Έχουμε, βεβαίως, σημαντικά παραδείγματα συνεργασίας κυβερνήσεων, εργοδοτών και εργαζομένων που αποδεικνύουν ότι μέσω της συνεργασίας, του διαλόγου, της εφαρμογής της νομοθεσίας μπορούμε να προλάβουμε αφενός τους κινδύνους και αφετέρου μπορούμε να αυξήσουμε την παραγωγικότητα και να έχουμε θεαματικά αποτελέσματα.

Η πείρα έδειξε ότι υπάρχει μια ανάγκη συνδυασμού νομοθεσίας και ισχυρής παιδείας, αλλαγής κουλτούρας σε θέματα εργασίας και αυτός ο συνδυασμός έχει θετικά αποτελέσματα για όλους.

Βεβαίως, αν θέλουμε να περιγράψουμε την πολιτική στα θέματα υγιεινής και ασφάλειας σε ευρωπαϊκό επίπεδο, θα πρέπει να ξεκινήσουμε από την ανάγκη της έρευνας, της ανάλυσης, της στατιστικής παρακολούθησης, από το γνωστικό πεδίο το οποίο σε μεγάλο βαθμό καλύπτετε εσείς. Με βάση αυτά τα δεδομένα να προχωρήσουμε στη συνέχεια στη νομοθεσία, η οποία δεν μπορεί παρά να έχει κάποια ελάχιστα ευρωπαϊκά standards και πάνω σε αυτά οι χώρες κράτη - μέλη να χτίζουν και να προχωρήσουμε σε δέσμευση των επιχειρήσεων για εφαρμογή των συστημάτων διαχείρισης της υγιεινής και ασφάλειας. Θα ήθελα να επαναλάβω ότι δεν αναφέρομαι απλά στην εφαρμογή της νομοθεσίας, αλλά στην εφαρμογή ενός συστήματος διαχείρισης της υγιεινής και ασφάλειας από τις επιχειρήσεις και στη δέσμευση για συμμετοχή και εμπλοκή σε αυτά τα συστήματα των ίδιων των εργαζόμενων, οι οποίοι δεν μπορούν να είναι παθητικοί δέκτες των συστημάτων αλλά οφείλουν να έχουν ενεργό ρόλο στην εφαρμογή τους. Και τέλος φθάνουμε στο τρίτο και σημαντικότερο, κατά την άποψη μου, στοιχείο της πολιτικής στα θέματα υγιεινής και ασφάλειας που είναι η δημιουργία ενός παγκόσμιου πλαισίου για την υγιεινή και ασφάλεια έτσι ώστε η τοπική δράση να μην υπονομεύεται από τις ανησυχίες για την ανταγωνιστικότητα. Στο σημείο αυτό θα πρέπει να πούμε ότι σήμερα στην εποχή της παγκοσμιοποίησης, η ανάγκη εφαρμογής ενός παγκόσμιου πλαισίου είναι ένα από τα πιο σημαντικά θέματα, είναι ένα από τα πιο μεγάλα προβλήματα που έχει το Διεθνές Γραφείο Εργασίας, επειδή γνωρίζουμε ότι πολλές χώρες προς τις οποίες κατευθύνονται ευρωπαϊκές επενδύσεις και επενδύσεις από τις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής, δεν πληρούν τις συνθήκες υγιεινής και ασφάλειας με αποτέλεσμα βραχυπρόθεσμα οι χώρες αυτές να πραγματοποιούν κέρδη μειώνοντας τις

απαιτούμενες επενδύσεις σε βάρος όχι μόνο των εργαζομένων των αναπτυσσόμενων χωρών αλλά κρατώντας και όμηρους πολλές φορές και τους εργαζόμενους των χωρών της Ευρώπης και των Ηνωμένων Πολιτειών.

Τι κάνει η Ευρωπαϊκή Ένωση στο χώρο της υγιεινής και ασφάλειας; Από το 1990, όπως γνωρίζετε, λειτουργεί επιστημονική ομάδα εμπειρογνομόνων η οποία γνωμοδοτεί για τις οριακές τιμές. Σήμερα αυτή η επιστημονική επιτροπή για τα όρια επαγγελματικής έκθεσης συμβουλεύει την Ευρωπαϊκή Επιτροπή όσον αφορά τον καθορισμό των ορίων για τους χημικούς παράγοντες. Τα όρια αυτών των εκθέσεων περιλαμβάνονται στην κοινοτική νομοθεσία που διαμορφώνεται στην συνέχεια. Η υπάρχουσα νομοθεσία στην Ευρωπαϊκή Ένωση για την υγιεινή και ασφάλεια αποσκοπεί να ελαχιστοποιήσει τους κινδύνους για την υγεία. Τα μέτρα ελέγχου για την προστασία των εργαζομένων αποβλέπουν στην εξάλειψη ή στην ελαχιστοποίηση τους.

Υπάρχει σημαντικό ευρωπαϊκό νομοθετικό πλαίσιο, υπάρχει οδηγία που αφορά το βασικό πλαίσιο για την υγιεινή και ασφάλεια - η οδηγία πλαίσιο, η οδηγία η οποία αφορά την προστασία από τους κινδύνους που συνδέονται με τους χημικούς παράγοντες στην εργασία, η οδηγία που αφορά την έκθεση σε καρκινογόνες ουσίες και η οδηγία για την προστασία των εργαζομένων από κινδύνους που συνδέονται από την έκθεση σε βιολογικούς παράγοντες.

Ξέρετε ότι αυτήν την εποχή συζητούμε τους ηλεκτρομαγνητικούς κινδύνους από έκθεση σε ηλεκτρομαγνητική ακτινοβολία, ένα πακέτο άλλων οδηγιών στον τομέα αυτόν. Πριν από ένα χρόνο, η Επιτροπή παρουσίασε μια συνολική στρατηγική για την υγιεινή και την ασφάλεια.

Παρουσιάσαμε την ανακοίνωση που αφορά προσαρμογή στις αλλαγές στην εργασία και της κοινωνίας, μιας νέας κοινοτικής στρατηγικής υγιεινής και ασφάλειας για το 2000-2006. Το πλαίσιο αυτό υποβλήθηκε από εμένα στο Συμβούλιο και το Κοινοβούλιο, συζητήθηκε, έγινε αποδεκτό μετά από πολύ μεγάλη συζήτηση και αλλαγές από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

Σήμερα αυτή η στρατηγική βασίζεται στη νομοθεσία, υπάρχει επίσης ένας σχεδιασμός για τη νομοθεσία για τα επόμενα χρόνια σε ένα πλαίσιο συνεργασίας με τα κράτη-μέλη για την όσο γίνεται δυνατή εφαρμογή της ευρωπαϊκής νομοθεσίας, την προώθηση του κοινωνικού διαλόγου όπου και οι εργοδότες και οι εργαζόμενοι σε ευρωπαϊκό επίπεδο έχουν βάλει μέσα στην ατζέντα τους σαν βασικό θέμα την υγιεινή και ασφάλεια, την προώθηση βέλτιστων πρακτικών. Όλο το πλαίσιο της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης, των οικονομικών κινήτρων και την δημιουργία συμπράξεων μεταξύ όλων των φορέων υγιεινής στους τομείς και ασφάλειας.

Εδώ πρέπει να τονίσω τον ρόλο τον οποίο παίζει το Ινστιτούτο για την Υγιεινή και Ασφάλεια στο Bilbao, ο κύριος Konkolewsky θα σας ενημερώσει αναλυτικά, αλλά γίνονται πολλά καινοτόμα και πιλοτικά προγράμματα ιδιαίτερα στον χώρο των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, όπου έχουμε τα κυριότερα προβλήματα εφαρμογής των κανόνων υγιεινής και ασφάλειας.

Η επιτροπή κατέθεσε σε διαβούλευση πριν από λίγες ημέρες, στις 7 Μαΐου, μια ανακοίνωση που αφορά τη δημιουργία ενός ενιαίου ρυθμιστικού συστήματος για όλες τις χημικές ουσίες με τον τίτλο "REACH" όπου ο στόχος είναι να έχουμε καταγραφή, αξιολόγηση και έγκριση των χημικών ουσιών με τη δημιουργία μιας Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας για τις χημικές ουσίες.

Κλείνοντας την αναφορά μου στις δράσεις σε ευρωπαϊκό επίπεδο, θα μου επιτρέψετε να αναφερθώ στα θέματα της διεύρυνσης. Η ενσωμάτωση της νομοθεσίας που αφορά την υγιεινή και ασφάλεια ήταν από τις πιο δύσκολες για τις χώρες της διεύρυνσης και αυτό γιατί η εφαρμογή τους αφορά ένα τεράστιο αριθμό επενδύσεων. Το οικονομικό κόστος της εφαρμογής όλου του νομοθετικού πλαισίου υγιεινής και ασφάλειας της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που είναι ένας μεγάλος αριθμός οδηγιών στις νέες χώρες και μάλιστα σε μια σειρά βιομηχανιών και βαριών βιομηχανιών και νέων βιομηχανιών που έγιναν τα τελευταία χρόνια που δεν είχαν λάβει υπόψη τους αυτό το θεσμικό πλαίσιο, δημιούργησε σημαντικό πρόβλημα, ήταν ένας από τους χώρους διαπραγμάτευσης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής τα τελευταία χρόνια με τις χώρες αυτές. Σήμερα με εξαίρεση δύο χωρών που έχουν ζητήσει μεταβατικές περιόδους, το πλαίσιο της υγιεινής και ασφάλειας έχει ενσωματωθεί στο δίκαιο των υποψηφίων χωρών. Βεβαίως η εφαρμογή του δεν πρέπει να δημιουργεί ψευδαισθήσεις για το πόσες δυσκολίες θα έχει. Αν σκεφτούμε ότι στις περισσότερες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στις δέκα πέντε χώρες, έχουμε πολύ σοβαρά προβλήματα εφαρμογής του υπάρχοντος ευρωπαϊκού δικαίου, καταλαβαίνουμε ότι στα επόμενα χρόνια πόσα προβλήματα θα έχουμε σε αυτές τις χώρες... που επαναλαμβάνω θα χρειαστούν πολύ μεγάλες επενδύσεις στον δημόσιο και ιδιωτικό τομέα.

Κυρίες και Κύριοι, πριν από μια εβδομάδα, την προηγούμενη Τετάρτη, στο Στρασβούργο κήρυξα την έναρξη της 1ης Πανευρωπαϊκής Εκστρατείας για την καταπολέμηση των κινδύνων που προκαλούνται από επικίνδυνες ουσίες στην εργασία. Μια εκστρατεία που θα κορυφωθεί τον Οκτώβριο του 2003 με μια σειρά εκδηλώσεων κατά την διάρκεια της Ευρωπαϊκής Εβδομάδας, όπου σε όλη την Ευρώπη: Κυβερνήσεις, Κοινωνικοί Εταίροι, Συνδικάτα, Εργοδότες και Ινστιτούτα θα οργανώσουν γεγονότα τα οποία θα μπορέσουν πάνω από όλα να προκαλέσουν την αφύπνιση της κοινής γνώμης.

Γιατί, όπως είπαμε, τα προβλήματα της υγιεινής και ασφάλειας σε αυτούς ειδικά τους τομείς δεν αφορούν μόνο κάποια μεγάλα εργοστάσια ή κάποια κατηγορία επιχειρήσεων. Αφορά ένα πολύ μεγάλο αριθμό εργαζομένων που είναι εκτεθειμένοι σε κινδύνους. Πιστεύω ότι οι συζητήσεις σας είναι πολύ σημαντικές, ιδιαίτερα σε αυτήν την περίοδο που σημαντικά έγγραφα της Ευρωπαϊκής Ένωσης βρίσκονται σε διαβουλεύσεις και η συμμετοχή σας και οι συνεισφορές σας στον διάλογο θα είναι πολύ χρήσιμες.

Ολοκληρώνοντας θέλω να τονίσω αυτό που είπα στην αρχή: ότι υπάρχει στον χώρο της υγιεινής και ασφάλειας μια ανάγκη παγκόσμιας διακυβέρνησης, παγκόσμιων συμφωνιών και εφαρμογής ελάχιστων standards για το καλό των εργαζομένων αλλά και για τον υγιή ανταγωνισμό των επιχειρήσεων μας.